

aanpak begeleidings ethiek

Verslag workshop

Aanpak Begeleidingsethiek

Waarde(n)gedreven implementatie van valpreventie binnen de gemeente Montferland

ECP Platform voor de InformatieSamenleving

gemeente Montferland

WARK HOUSE

Voorwoord

De toenemende digitalisering brengt ingrijpende veranderingen met zich mee, in allerlei sectoren. Nieuwe mogelijkheden voor communicatie, monitoring en analyse roepen vragen op. Wat is de positie van de mens in deze omgeving, hoe staat het met data, met privacy, wat doen algoritmes en wat willen gebruikers eigenlijk? Begeleidingsethiek is ethiek die zich specifiek met dit soort vragen bezighoudt. Hij is gebaseerd op techniekfilosofie, die uitgaat van eeuwenoude verwevenheid tussen mens en technologie.

De Aanpak Begeleidingsethiek is een concrete aanpak waarin betrokkenen met elkaar in dialoog gaan over de effecten van de nieuwe technologie én de waarden die daarbij in het geding komen. Dat zijn vaak waarden gelieerd aan autonomie van de gebruiker, efficiëntie van het proces, transparantie van het algoritme, privacy, et cetera.

Tijdens de sessie komen verschillende stakeholders als gebruikers, ontwikkelaars, beleidsvormers en beslissers met elkaar in gesprek. Na de dialoog hebben de deelnemers ethische handelingsopties gegenereerd, waarvan verschillende vaak direct opgepakt kunnen worden. Er is gezamenlijk gekeken welke waarden we in het digitale domein belangrijk vinden en hoe we die willen verankeren en borgen in digitale processen en handelingen. Dit alles om ook bij verdere digitalisering op het vertrouwen van de samenleving en de participanten kunnen blijven rekenen. Dit is niet in één stap te realiseren het is een continu proces waarin deze workshop een schakel is.

Workshop aanpakbegeleidingsethiek

Initiatiefnemer: Ivo Nijenhuis (gemeente Montferland)
Moderatoren: Nino Struijck & Ingeborg van der Oord (Impact strategen Warkhouse)

Op 11 februari 2025 organiseerde Warkhouse op initiatief van de gemeente Montferland een sessie Aanpak begeleidingsethiek over de casus valpreventie. Aan de workshop namen 14 deelnemers (zie bijlage voor specificatie) deel onder leiding van Nino Struijck, specialist meervoudige waardecreatie en Ingeborg van der Oord, sociaal psycholoog, van Warkhouse.

De doelstelling is tweeledig:

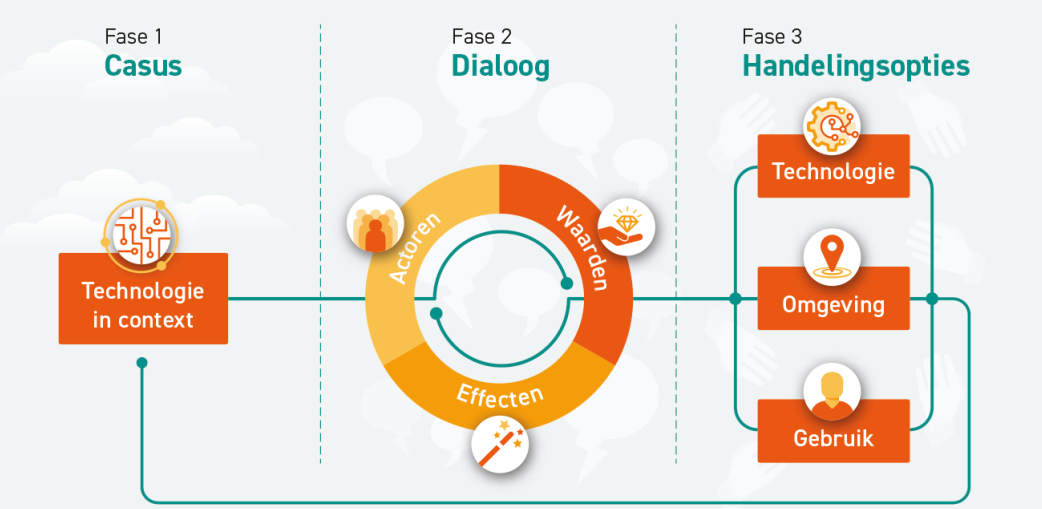
- Leren tijdens de workshop
  - Welke effecten, waarden en actoren worden genoemd
  - Welke handelingsopties zijn er om de toepassing te verbeteren

- Leren over de Aanpak Begeleidingsethiek
  - Hoe kan de organisatie deze methodiek gebruiken rondom ethische kwesties technologie-implementaties

Het verslag bevat de volgende elementen:

- Toelichting op de Aanpak Begeleidingsethiek
- Weerslag van de workshop

Aanpak begeleidingsethiek

De aanpak bevat de volgende fasen:

Fase 0 Introductie

Introductie over de doelstelling en een toelichting op het model en het gedachtengoed

Fase 1 Toelichting

Hoe ziet de technologie eruit en in welke context wordt deze toegepast

Fase 2 Dialoog

- Een korte ronde waarin de deelnemers aan de workshop de betrokken actoren benoemen
- Brainwrite waar deelnemers mogelijke effecten benoemen en bespreken
- Benoemen van waarden die een rol spelen bij die effecten

Fase 3 Handelingsopties

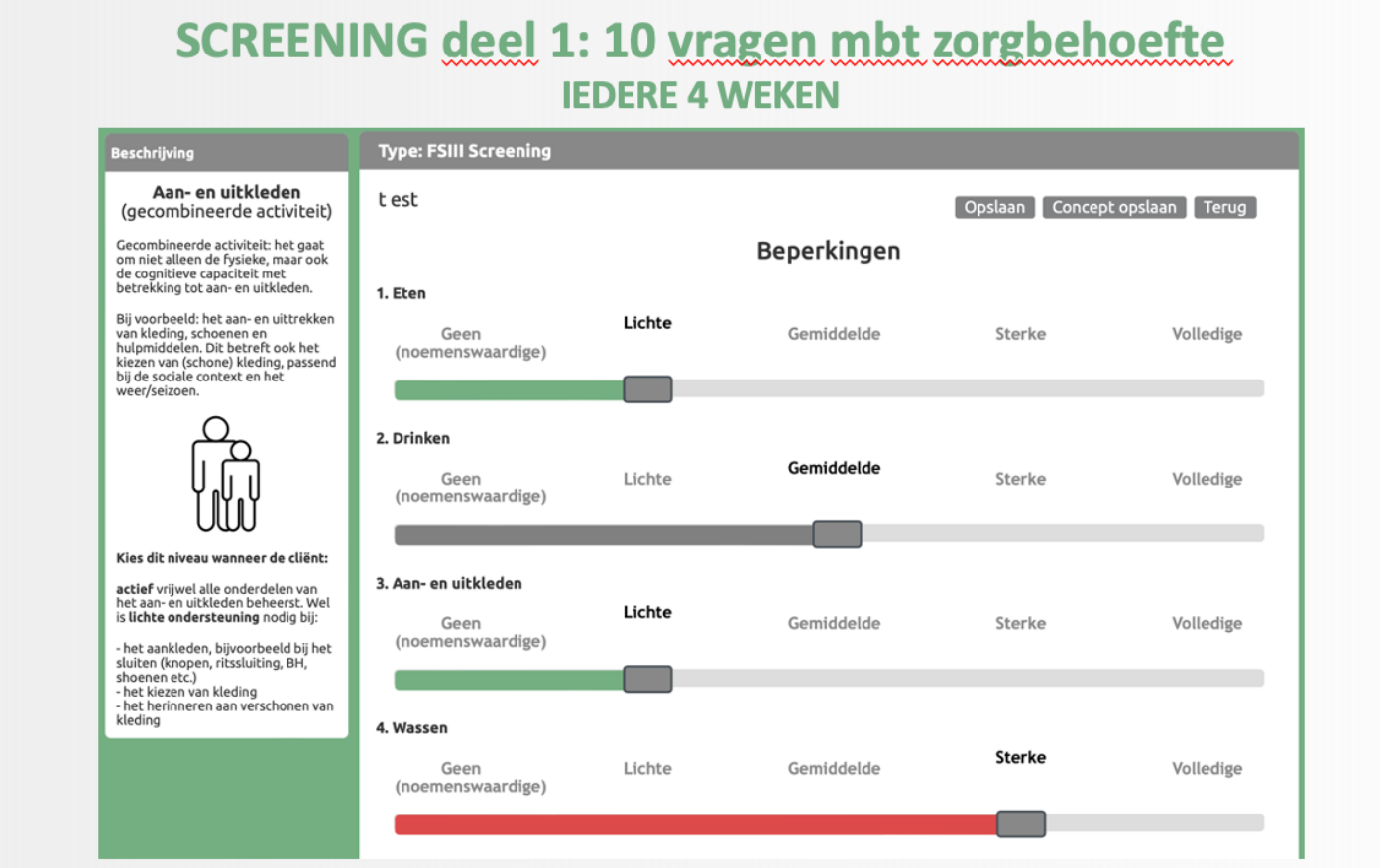
In subgroepjes gaan de deelnemers op zoek naar handelingsopties vanuit de technologie, de omgeving en het individu.

Fase 1

Technologie en context

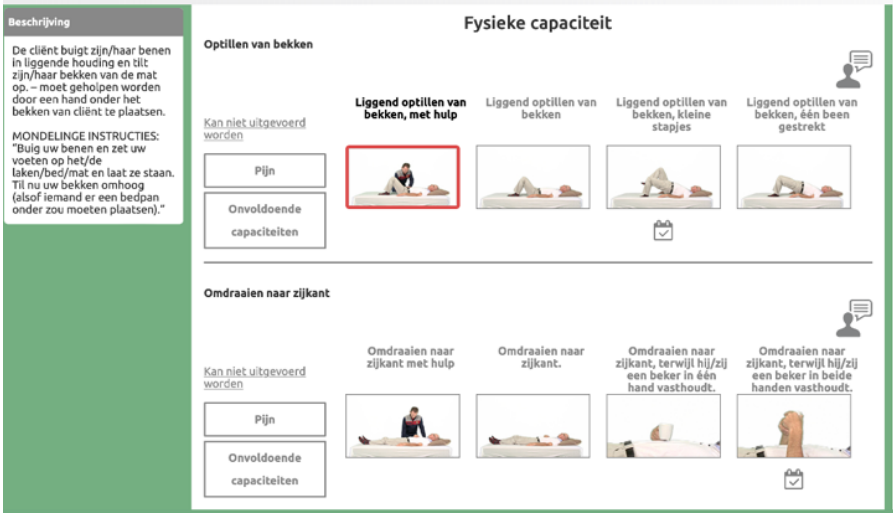
DigiPrehab

SCREENING deel 2: 10 oefeningen mbt fysieke capaciteit

IEDERE 4 WEKEN

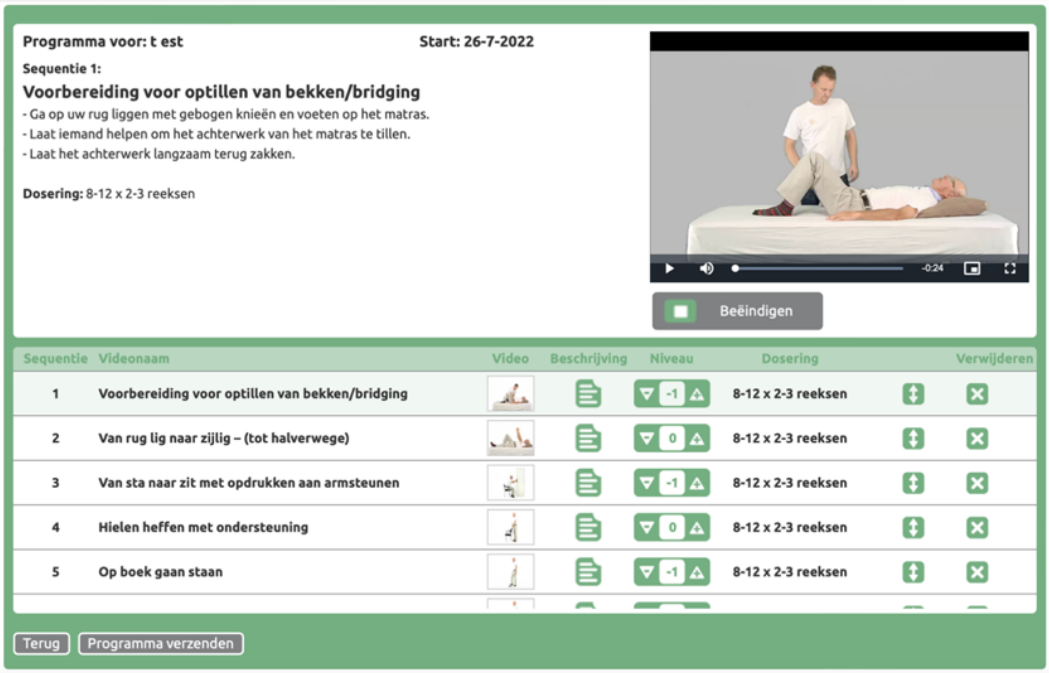

Onder meer:

- 30-secondentest naar zittende positie gaan
- Balans
- Timed Up and Go test
- Gate speed

TRAINING

2 x 20 MIN / WEEK

Fase 2

Dialoog

In deze tweede fase gaan de deelnemers in gesprek over wie er betrokken zijn bij de inzet en het gebruik van de DigiPrehab voor valpreventie. Ook buigen zij zich over de positieve en negatieve effecten van deze inzet, en benoemen zij belangrijke waarden waar rekening mee gehouden moet worden bij de inzet van een dergelijke toepassing.

Actoren:

Bij de actoren is de vraag wie er betrokken is of geraakt wordt door de case. De deelnemers aan tafel vertegenwoordigen al een deel van die actoren. Ze noemen de volgende betrokkenen:

Leverancier DigiPrehab, Toezichthouder, Bedrijfskundige, Sociaal psycholoog, Politoloog, WMO-consulent, Beweegmakelaar, Projectleider valpreventie, Regionaal projectleider ketenaanpak valpreventie, Verpleegkundige, Wijkverpleegkundige, Fysiotherapeut, Participatiecoördinator, Huisarts, Gebruikers, Mantelzorgers, POH, Ouderen, Naasten gebruiker, Potentiële trainers, Verzorgende, Huishoudelijke hulp, Welzijnsorganisatie, Begeleiders vanuit hulp en ondersteuning, Ergotherapeut, Vrijwilligers, Beleidsmedewerker, Zorgverzekeraar.

De vraag aan de deelnemers was om in het vervolg van de sessie ook te proberen vanuit deze perspectieven hun inbreng te geven.

Effecten:

De vraag is hier welke positieve en negatieve effecten de invoering en het gebruik van DigiPrehab voor valpreventie hebben.

Positieve effecten

1. Laagdrempelig gebruik
2. Effectieve aanpak
5. Makkelijk te gebruiken
6. Toegankelijk
8. Het kan op elk moment van de dag
10. Meer ontmoeting doordat je meer kunt bewegen na volgen van trainingen
12. Filmpjes met uitleg van de oefeningen
13. In veel minder tijd kunnen meer mensen ondersteund worden
14. Kostenbesparing
16. Persoonlijk beweegplan
17. Leefstijl verbeteren + zelfredzaamheid
18. We weten beter hoe het met iemand gaat (aandacht voor de ander)
21. Op maat per persoon
22. Screening is belangrijk
23. Je bereikt hiermee ook andere groepen
25. Creëren bewustwording van bewegen
26. Meer beweging
27. Minder inzet van zorg
28. Minder inzet van WMO-middelen
30. Getrainde (professional) voor hulp
31. Het samen doen tussen naasten en gebruikers
36. Screening is goed
39. Zelfredzaamheid
40. Leren van data
41. Wetenschappelijk onderbouwd

Negatieve effecten

3. Nazorg na 12 weken
4. Hoe worden de andere indicatoren van valrisico's bepaald
7. Je moet jezelf kunnen motiveren
9. Je bent afhankelijk van een ander
11. Digitale vaardigheden
15. Eigen verantwoordelijkheid voor de uitvoering van oefeningen
19. Past het in de structuur?
20. Weerstand voor digitaal
24. Hoe verder na 12 weken? Borging
29. Is 12 weken genoeg om mensen gemotiveerd te houden
32. Wie controleert of de oefeningen wel goed uitgevoerd worden
33. Medische beperkingen inzichtelijk maken
34. Kosten efficiënt
35. Niet voor zelfstandig gebruik
37. Screening is nodig
38. Kosten voor licentie
42. Niet weten wat andere routes zijn voor valpreventie
43. Neemt de tool mijn werk als professional over

Uit een eerdere werksessie zijn de volgend effecten ook opgehaald. Deze effecten zijn tijdens de ABE sessie van 11 februari ook meegenomen bij het bepalen van de waarden.

Positieve effecten

1*. Langer zelfredzaam
2*. Zelfstandig blijven wonen
3*. Minder afhankelijkheid van anderen
5*. Alle beweging is goed
6*. Het sociale contact
9*. Meer zelfvertrouwen voor de zorgvrager
15*. Sterkere spieren
16*. Je wordt vitaler
17*. Alle oefeningen bij elkaar/ op een plek te vinden
18*. In beweging met een voor jou op maat gemaakt programma
23*. Fijn en leuk samenwerken met naasten
24*. Discipline ontwikkelen door geen dag over te slaan
25*. Meer levendigheid krijgen
26*. Je kan er van leren

Negatieve effecten

4*. Het “moeten” doen
7*. Inbreuk op privé
8*. Niet alle ouderen zijn digitaal vaardig
10*. Wat doe je als een persoon niet mee wil werken?
11*. De verplichting
12*. Kost te veel energie
13*. Geen geduld voor
14*. “Hij” zou liever naar een vreemde luisteren
19*. Online motivatie
20*. Extra belasting voor mantelzorger
21*. Niet voor iedereen geschikt
22*. Je hebt een computer of laptop nodig
27*. Het is een online programma
28*. Je moet er 2x per week aan denken
29*. Een hoop mantelzorgers zijn zelf op leeftijd en kunnen zelf ook moeilijk ter been zijn. Wat is er voor hun te doen?
30*. Uitgerust opstaan kan opstart problemen hebben om dan de oefeningen uit te voeren

Waarden:

De relevante waarden zijn door de facilitators geïnventariseerd terwijl de deelnemers bezig waren met het benoemen van effecten. Achter de effecten gaan waarden schuil. Die lijst is gedeeld met de deelnemers en door hen besproken en aangevuld. Dat leverde de volgende lijst met waarden op:

Waarden	
Discipline/ zelfredzaamheid: 7, 9, 12, 15, 17, 25, 26, 35, 39 (1*, 2*, 3*, 4*, 9*, 11*, 12*, 13*, 19*, 24*, 28*)	**Effectiviteit**: 2, 13, 19, 27, 28, 40
Vitaliteit: 16, 17, 25, 26, 33, 37 (5*, 15*, 16*, 25*)	**Ontmoeten**: 10, 31 (6*, 23*)
Toegankelijkheid/ Laagdrempelig: 1, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 16, 20, 21, 23, 35, 42 (17*, 21* 27*, 28* 30*)	**Persoonlijke aandacht/ betrokkenheid**: 18, 31 (14*, 18*, 29*)
Samenwerken: 18, 31 (6*, 23*)	**Toegankelijkheid**:
Deskundigheid: 4, 11, 20, 21, 22, 30, 32, 33, 36, 37, 41, 42, 43 (8*, 17*)	**Leren**: 40 (10*, 26*)
Verduurzamen/ borging: 3, 22, 24, 29, 40	**Privacy/ AVG**: (7*)
(Kosten)efficiënt: 13, 14, 27, 28, 34, 38	

Fase 3

Handelingsopties

In het proces van het opstellen van de handelingsopties zijn de waarden uit de vorige fase meegenomen. De deelnemers kregen een uitleg over de verschillende categorieën binnen de handelingsopties. Het kan bijvoorbeeld gaan over het ontwerp van de technologie, het aanpassen van de omgeving waarbinnen de toepassing functioneert en het gedrag van mensen. De deelnemers worden in drie werkgroepen verdeeld en gaan ieder aan de slag met een van deze drie gespreksonderwerpen. Dat leidt tot handelingsopties per categorie. Naast de drie werkgroepen is er binnen deze Aanpak Begeleidingsethiek sessie een vierde werkgroep toegevoegd. Deze groep was ingedeeld in zorgvragers/ gebruikers van de technologie. Aan hen is gevraagd wat de wensen zijn van de gebruiker? Een essentiële aanvulling op de aanpak.

Technologie:

Hoe kunnen we de technologie zo aanpassen dat we de waarde behouden en versterken?

Dsicipline/ zelfredzaamheid

- Een signaal vanuit de technologie om in actie te komen. Soort alarm om de oefeningen uit te gaan voeren
- Beloning systeem als je oefeningen hebt uitgevoerd (ook met humor)
- Doelen van een gebruiker
- Tijdens het 12 weekse trainingsprogramma de gebruiker ook al voorbereiden op het vervolg

Toegankelijkheid/ laagdrempeligheid

- Technologie voor iedereen ter beschikking maken
- Koppeling maken aan Nederland in beweging
- Groepskoppeling mogelijk maken waardoor je samen met andere gebruikers oefeningen kunt uitvoeren
    - Mogelijk ook in de vorm van trainingsspellen

Deskundigheid

- Chatfunctie waarin gebruikers onder ander ervaringen met elkaar kunnen delen, elkaar om hulp vragen en van elkaar kunnen leren
- Koppeling maken aan de sociale kaart

Omgeving:

Hoe kunnen we de omgeving zo (her)inrichten dat we de waarde behouden/ versterken?

Discipline/ zelfredzaamheid

- Een professional en/of trainer moet een gebruiker kunnen motiveren
- In groepsverbanden trainen op verschillende niveaus
- De focus moet gelegd worden op de gedragsverandering van een gebruiker en niet op het gebruik van de technologie
- Het moet ook in het takenpakket van de professional passen, denk aan de tijd die ze kunnen inzetten
- Zelfredzaamheid en discipline zal in het beleid van de gemeente opgenomen kunnen worden
- Communicatiemiddelen inzetten voor de bewustwording en het normaliseren van bewegen middels oefeningen
- Inzetten van praatkaarten
- Vormen van een familieteam

Toegankelijkheid/ laagdrempeligheid

- Het faciliteren van middelen om de technologie te kunnen gebruiken (door gemeente, zorgorganisaties en welzijnsorganisaties)
- Ondersteuning van digitale vaardigheden aanbieden
- Een papieren versie voor na de screening als optie aanbieden waarop de oefeningen ook op papier worden uitgebeeld
- Het delen van ervaringen om andere te motiveren
- Waar kunnen mensen terecht als zij geen sociaal netwerk hebben?

Deskundigheid

- Training van trainers
- Gebruikers moeten begeleid worden door professionals met inhoudelijke kennis
- Hoe wordt bepaald wie de screening kan uitvoeren?
    - Onderzoeken welke kwaliteiten en kennis iemand moet hebben om een screening uit te voeren

Mens:

Hoe kunnen we de waarde voor de mens borgen en versterken?

Discipline/ zelfredzaamheid

- Meedoen, samen doen, voor doen, zelf doen
- Instructie over zelfredzaamheid voor zowel de begeleider en de gebruiker
- Discipline/ motivatie check voor zowel de begeleider en de gebruiker
- Evaluatie: feedback bij elke screening
- Groepsaanpak (met netwerk)

Toegankelijkheid/ laagdrempeligheid

- Maatwerk door feedback van deelnemers (invloed = regie)
- Communicatie integreren in de tool
- FAQ – AI hulp in de tool
    - Voorbeeld: Ben je niet gemotiveerd hier zijn 10 tips die je helpen.

Deskundigheid

- Check wie de screening vooraf kan uitvoeren. Is dit de fysiotherapeut, een deskundige, huisarts of interdisciplinair.
- Opleiden van verpleegkundige en paramedici
- Team opleiden voor het uitvoeren van een wasstraat screening
- Ontstaan van een zelfregiegroep
- Certificaat + feestje

Terugblik

en afronding

Aan het einde van de workshop wordt teruggekeken en besproken wat de Aanpak Begeleidingsethiek concreet heeft opgeleverd. De deelnemers geven aan dat het een leuke en prettige manier van samen werken is. Daarnaast heeft het een mooie opbrengst opgeleverd in een korte tijd. Ook wordt de diversiteit in de groep van deelnemers als meerwaarde ervaren. De samenwerking op alle lagen en vanuit de verschillende rollen werd zeer gewaardeerd. De combinatie van de DigiPrehab voor valpreventie uitleg, enthousiaste deelnemers, en de aanpak die zorgt voor waardegedreven uitkomsten in handelingsopties, was een succes.

Op basis van deze uitkomsten kunnen we gezamenlijk komen tot een waardegedreven implementatieplan voor valpreventie in de gemeente Montferland.

De deelnemers

Hartelijk dank aan allen:

Gebruikers
Mantelzorgers
Projectleider valpreventie gemeente Montferland
Projectleider ketenaanpak valpreventie
Fysiotherapeut
Wijkverpleegkundige Sensire
WMO-consulent gemeente Montferland
Participatiecoördinator gemeente Montferland
Beweegmakelaar Welcom
Toezichthouder woon/ zorgorganisaties
DigiRehab
Warkhouse

Moderatoren:
Nino Struijck en Ingeborg van der Oord van Warkhouse

aanpak begeleidings ethiek

ECP Platform voor de InformatieSamenleving

Verslag workshop

Aanpak Begeleidingsethiek

Waarde(n)gedreven implementatie van valpreventie binnen de gemeente Montferland

Meer informatie over de Aanpak Begeleidingsethiek waaronder dit verslag, vindt u op **www.begeleidingsethiek.nl**

Foto omslag: Shutterstock.com